

Međutim, bilo bi pogrešno očekivati da ćemo mi u iskustvima našeg poslednjeg rata naći sve i uvek pune odgovore na pitanja koja treba rešiti. Mi to nećemo moći, prvo, zbog toga što mnoge stvari zastarevaju usled neprekidnog kretanja istorije napred, a drugo, što za mnoga pitanja, koja u armiji treba rešiti, nemamo primera iz rata i potrebnog iskustva. Ovo poslednje naročito važi za taktiku primene raznih tehničkih rodova vojske i drugih tehničkih sredstava, koja u toku rata nisu mogla da se razviju zbog objektivnih uzroka. To znači, da ćemo u izgradnji principa upotrebe tih tehničkih sredstava morati obilno da koristimo postavke i iskustva drugih, inostranih armija. U svakom slučaju, naša savremena vojna doktrina ne može biti ona ista, koja je provejavala borbena dejstva u Narodnooslobodilačkom ratu, pošto su se uslovi u mnogome izmenili. Takođe, ni načela naše nauke o ratu ne mogu ostati ista, jer je i ona koraknula napred u svom razvitku.

Prema svemu rečenom, u izgradnji naše vojne doktrine i nauke polazimo od svoje vlastite ratne prošlosti, a u prvom redu od iskustava našeg poslednjeg rata. Pri tome ne možemo graditi našu vojnu misao samo na vlastitim iskustvima; nju treba da osnivamo i na opštim principima vojnih nauka. Ali, pošto se ti principi kod svakog naroda izražavaju na svojstven, specifičan način, to oni moraju ući u našu vojnu misao na svoj, originalan način, koji se zasniva na istoriskom razvitku naše zemlje i Armije...

MIHAILO APOSTOLSKI

Rad komande na pripremi odluke

(»VOJNO DELO« br. 1/51)

... Posle donošenja prethodne odluke po karti, komandant organizuje komandantsko izviđanje (rekognosciranje) zemljišta, na kome se tokom samog izviđanja utvrđuje prethodna odluka (ovom prilikom se mogu, po potrebi, vršiti i izmene u prethodnoj odluci). Na osnovu definitivne odluke donete na zemljištu, pristupa se razradi dokumenata za pripremu operacije, a paralelno sa ovim vrši se i sama priprema operacije...

... Čim komanda primi zadatak, jedan od veoma važnih momenta jeste upoznavanje štaba, načelnika rodova i službi, političkog organa i drugih sa zadatkom jedinice.

Zadatak može biti primljen pismenim putem ili usmeno (na zemljištu za vreme rekognosciranja).

Ako se zadatak dobija pismenim putem, onda se, obično, u prilogu opštevojnog zadatka dobijaju i zadaci po rodovima i službama.

Ako je zadatak primljen usmenim putem (za vreme rekognosciranja), onda mogu da nastupe dva slučaja: ili da je komandant dobio samo opštevojnu situaciju i zadatak jedinice, a da se situacija i zadatak rodova i službi dostave naknadno — pismeno, ili da su na rekognosciranju bili i načelnici rodova i službi, te da su tom prilikom primili zadatak i upoznali se sa situacijom.

Najteži je slučaj kada se zadatak u celini dobije pismeno.

Postavlja se pitanje na koji način treba upoznati komandu sa dobijenim zadatkom.

Za taj rad ne bi trebalo propisivati neke krute forme; osnovno je da se štab, načelnici rodova i službi i politički organ što pre upoznaju sa zadatkom i situacijom i da im se dađe potrebno vreme za studiranje situacije i zadatka, u granicama vremena kojim se raspolaže. (Ovde nećemo razmatrati rad komande na proceni ličnog vremena: komandanta, načelnika štaba i drugih u komandi jedinice).

Rad komandi na pripremi odluke po metodu prijema referata odvijao se, uglavnom, na dva načina. Po prvom načinu rukovodioci komandi su samo upoznavani sa situacijom i zadatkom i dobijali stručni deo situacije i zadatka, a po drugom načinu, prilikom upoznavanja sa situacijom i zadatkom jedinice, rukovodiocima komande jednovremeno, ili nešto kasnije, saopštavana je osnovna zamisao odluke, ili, drugim rečima rad se razvijao bez saopštavanja ili sa prethodnim saopštenjem osnovne zamisli odluke.

Dosadašnji rad komandi, po metodu prijema referata, bez prethodnog saopštenja osnovne zamisli odluke, razvijao se tako, da su načelnik štaba, načelnici odeljenja u štabu i načelnici rodova i službi, posle upoznavanja sa zadatkom, sami studirali zadatak (izvršili shvatanje zadatka i procenu situacije) i na bazi te lične studije zadatka, pripremali referate za komandanta jedinice. Ovi referati, kako je već poznato, obuhvatili su: shvatanje zadatka, procenu situacije po svim elementima (neprijatelj, stanje sopstvenih snaga, zemljište i vreme), predlog o pravcu glavnog udara (odnosno težištu odbrane) i dr. i, na osnovu toga, predlog za raspored jedinica, odnosno upotrebu svoga roda — službe.

Po izvršenoj pripremi referata (koji se radi obuke obično pripremaju pismeno), na jednom zajedničkom sastanku svih rukovodilaca komande, komandant je otpočinjao sa prijemom referata. Referate su podnosili obično ovim redom: načelnik obaveštajnog odeljenja, načelnik operativnog odeljenja, načelnici rodova: tenkovskih jedinica, artiljerije, inženjerije, hemijskih jedinica, veze, komandant (komesar) vazduhoplovne jedinice, načelnik pozadine (ponekad su načelnik intendature i načelnik saniteta izlagali svoje referate posebno).

Na ovaj način, jedan za drugim, izlagali su svoje referate 7—11 rukovodilaca. A posle sviju referata načelnik štaba je davao svoj predlog odluke. To znači da je 9 rukovodilaca jedne komande (uzeli smo radi lakšeg izlaganja sredinu između 7 i 11), prilikom referisanja komandantu, devet puta ponavljalo shvatanje zadatka i procenu situacije po svim elementima (pri čemu se redovno naročito zadržavalo na odnosu snaga i često puta na silu isterivao »bolji odnos« za rešavaoca — prirodno, na štetu realne procene snaga), da se devet puta predlagao pravac glavnog udara (odnosno težište odbrane) i to često veoma različno i da je na kraju svaki od njih podnosio predlog za raspored jedinica i upotrebu svoga roda.

Na ovaj način izlaže se veliki broj različitih gledišta po shvatanju zadatka, proceni situacije, pravcu glavnog udara, itd., a zaključak se definitivno ni po jednom od pomenutih pitanja ne odnosi, pa čak i ako komandant po nekom pitanju donese zaključak — referati se obično izlažu onako kako su ih pojedini rukovodioci ranije pripremili, a ne prilagođavaju se već donetim zaključcima. Ovim se mnogo vremena trošilo na pripremu i prijem referata, a cilj se nije postizao. Referati su sadržavali mnogo nepotrebnih detalja, nerealnih proračuna, a predlozi za upotrebu rodova bili su u mnogim slučajevima apstraktni, jer se nisu zasnivali na donetim zaključcima i osnovnoj zamisli odluke koju je komandant utvrdio, već na bazi ličnih zaključaka i koncepcija pravca glavnog udara, rasporeda snaga, itd. svakog pojedinog rukovodioca, koja ne mora biti pravilna, a normalna je pojava da ima više takvih koncepcija odluke...

... Rad komande na pripremi odluke po metodu prijema referata sa prethodnim saopštenjem osnovne zamisli odluke pokazao se nešto bolji i konkretniji od prethodnog. Kod takvog metoda, referati su bili isto tako opširni, ali su ipak sadržavali više konkretnosti; nedostatak im je bio u tome što se znatno manje ulazilo u opštu situaciju zadatka. Ovde se, pored ostalog, nailazi na jednu drugu krupnu poteškoću, a to je da komandant treba vrlo brzo, bez dovoljno studije situacije i zadatka, da saopšti rukovodiocima komande osnovnu zami-

sao odluke. To je veoma teško, a osim toga, treba naročito podvući da u daljem procesu studije situacije i zadataka, komandant može izmeniti svoju prvobitnu osnovnu zamisao odluke (donetu na brzinu).

No, kod ovog načina rada, pod pretpostavkom da prvobitna zamisao odluke (iako data na brzinu) ostane nepromenjena, ipak, u pravom smislu u pripremi odluke nema kolektivnog učešća odgovornih rukovodilaca komande. U ovom slučaju, njihovo se učešće svodi, uglavnom, na to da na osnovu već unapred date osnovne zamisli odluke predlože upotrebu svoga roda. Međutim, to nije dovoljno zato što osnovna zamisao odluke nije mogla biti doneta na bazi svestrane analize ne samo opštevojne situacije, već i mogućnosti najcelishodnije upotrebe svih rodova vojske, što mogu upotpuniti samo načelnici rodova i službi, a oni stvarno nisu uzeli učešća u toj analizi; drugim rečima, osnovnu zamisao odluke u ovom slučaju doneo je komandant, a da rukovodioci komande nisu u tome imali nikakvog učešća, niti ma šta doprineli.

Ovakav metod pripremanja i prijema referata često je dovodio do toga da je nakon prijema referata osnovna zamisao odluke morala biti izmenjena, pa su se, prema tome, i predlozi za upotrebu rodova (službi) morali prerađivati.

Sve ovo je samo odugovlačilo proces pripreme odluke, a pri tome rukovodioci komande (načelnici rodova i službi) ponekad nisu bili potpuno ubeđeni u pravilnost donete odluke, jer nije bilo mogućnosti da je dovoljno prostudiraju i shvate, što se odražavalo i na pripremu operacije i na koordinaciju rada unutar komande.

Primenjivan je još i način da komandant ne prima opširne referate, nego da svojim načelnicima rodova i službi postavlja konkretna pitanja koja se odnose na procenu situacije i predloge za upotrebu njihovog roda (službe). I ovde je komandant gubio mnogo vremena, a načelnici rodova i službi nisu bili spremni da dadu realan predlog upotrebe svoga roda vojske (službe), ne zato što nisu sposobni ili dorasli za svoju funkciju, nego iz prostog razloga, kako smo ranije izneli, što upotrebu roda i službe mogu predložiti tek pošto su doneti nužni zaključci iz procene situacije i data osnovna zamisao odluke. Ovaj se način, po svojoj suštini, bližio prvome, s tim što se postavljanjem pitanja od strane komandanta izbegavalo opširno izlaganje referata...

... Ovaj se metod pokazao pogodan, jer su rukovodioci komande uspevali da šire sagledaju ulogu i zadatak jedinice. Kroz zajedničku procenu situacije i saslušavanje predloga načelnika štaba i načelnika rodova i službi, uz jednovremeno koregiranje i utvrđivanje iznetih

predloga (u prisustvu svih odgovornih rukovodilaca komande), kod svih rukovodilaca izgrađuje se jedinstveno gledište po odluci i izvršenju zadatka jedinice, tj. stvaraju se svi uslovi za jedinstvo misli i dejstva.

Rad komande kao kolektiva na pripremi odluke smatramo veoma važnim delom rada u pripremi operacije, jer se, ustvari, kroz ovaj rad stvaraju temelji plana operacije. Zato je potrebno da mu se posveti dovoljno pažnje i da se, izbegavajući šablone, pronađe takav metod u radu komandi, koji će u svakoj konkretnoj situaciji najbolje odgovarati, sa ciljem da svi odgovorni rukovodioci, u granicama svojih mogućnosti i raspoloživog vremena, uzmu učešća u pripremi odluke i što bolje shvate zadatak svoje jedinice u sklopu cele situacije.

LJUBO VUČKOVIC

Male armije i neka pitanja odbrane na širokom frontu

(»VOJNO DELO« br. 6/51)

... Armije malih zemalja, pogotovo onih koje su okružene neprijateljski raspoloženim državama, prinuđene su da se mnogo više koriste dosadašnjim iskustvima u pogledu dejstava na širokom frontu, pošto će se redovno dešavati, osobito u prvoj fazi rata, da im to bude normalan način ratovanja. Mala država ne može da ispuni sve uslove koje zahtevaju važeća pravila za »normalnu odbranu«, čak ni onda kada bi čitavu ratnu armiju postavila na svojim granicama. S druge strane, ako bi neka mala zemlja i bila u stanju da to sprovede u izvesnim slučajevima (manji front, itd.), postavlja se pitanje da li bi to bilo uopšte prihvatljivo? Napadač bi baš to i želeo, pošto bi mu se samim tim pružila najidealnija prilika da jednim udarcem (probom) na granici otvori put za okupaciju zemlje i uništenje njene armije, jer ona, zbog nemanja rezervi u dubini, ne bi bila u stanju da ga zaustavi ili bilo šta preduzme što bi bar donekle usporilo izvršenje njenog plana. Prema tome, kao što je i u vojnoj nauci već dobro poznato, kordonski raspored jedne armije, ustvari, znači isto što i unaprijed svjesno pripremljeni poraz. Zato se jedino snagama koje se na-